

3. Артамонов Б. Б., Штангрет В. П. Топографія з основами картографії: навч. посіб. Львів: Новий Світ. 2008. 248 с.

4. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. *Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технологія*. Київ: Генезис. 2009. С. 21–24.

5. Борисенко К. Б. Формування топографічної компетентності, як умови професійної підготовки майбутніх вчителів географії. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Випуск XXXVII. 2014. С. 62–72.

6. Зарубіна А. В., Щербатюк Н. І. Спортивне орієнтування як складова рекреаційно-туристичного потенціалу Кіровоградської області. *Географія та туризм: наук. зб. К.: Альфа-ПК. 2020. С. 45–51.*

7. Паламар С. Компетентнісний підхід як методологічний орієнтир модернізації сучасної освіти. *Освітнологічний дискурс*. 2018. № 1-2 (20-21). С. 267–278. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2018.1-2.77621>.

8. Чубрей О. С. Система підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу: монографія. Чернівці: Технодрук. 2020. 376 с.

9. Щербатюк Н. Методика навчання основам топографії студентів закладів вищої освіти. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*. Том 176. № 20 (2023). С. 170–175. URL: <https://doi.org/10.58407/visnik.232025>

REFERENCES

1. Azhipo, O. (2018). Normatyvni aspekty rozvytku ozdorovcho-rekreatsiinoi rukhovoї aktyvnosti naselennia [Normative aspects of the development of health and recreational motor activity of the population] / O. Azhipo, G. Putyatina; Sportyva nauka Ukrainy. № 5 (87). S. 3-9. [in Ukrainian]

2. Andreeva, O. (2020). Teoretychni zasady ozdorovcho-rekreatsiinoi rukhovoї aktyvnosti riznykh hrup naselennia [Theoretical principles of health and recreational physical activity of different population groups] / O. Andreeva, M. Dutchak, O. Blahiy; Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu. № 2. S. 59-66. [in Ukrainian]

3. Artamonov, B. B. (2008). Topohrafiia z osnovamy kartohrafiї [Topography with the basics of cartography] / B. B. Artamonov, V. P. Shtanhret; Lviv, Ukraine: Novyi Svit. 248 s. [in Ukrainian]

4. Bekh I. D. (2009). Kompetentnisnyi pidkhd u suchasniї osviti. [Competency approach in modern education]. Pedahohika vyshchoї shkoly: metodolohiia, teoriia, tekhnolohiia. Kyiv: Henezys. S. 21–24. [in Ukrainian]

5. Borysenko, K. (2014). Formuvannia topohrafičnoї kompetentnosti, yak umovy profesiinoї pidhotovky maibutnikh vchyteliv heohrafiї. [Formation of topographical competence as a condition for professional training of future geography teachers]. Naukovi zapysky kafedry pedahohiky. Vypusk XXXVII. S. 62-72 [in Ukrainian]

6. Zarubina, A. V. (2020). Sportyvne orientuvannia yak skladova rekreatsiino-turystychnoho potentsialu Kirovohradskoi oblasti [Sports orientation as a component of the recreational and tourist potential of the Kirovohrad region] / A.V. Zarubina, N. I. Shcherbatiuk; Heohrafiia ta turizm: nauk. zb. K.: Alfa-PIK. 2020. S. 45-51 [in Ukrainian]

7. Palamar, S. (2018). Kompetentnisnyi pidkhd yak metodolohichniy oriientyr modernizatsii suchasnoi osvity. [Competency approach as a methodological guideline for the modernization of modern education]. *Osvitolohichniy dyskurs*. 2018. № 1-2 (20-21). S. 267–278. [in Ukrainian]

8. Chubrei, O.S. Systema pidhotovky maibutnikh uchyteliv heohrafiї do profesiinoї diialnosti na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu: monohrafiia. [The system of training future geography teachers for professional activity based on the competence approach: monograph.]. Chernivtsi: Tekhnodruk. 2020. 376 s. [in Ukrainian]

9. Shcherbatiuk, N. (2023). Metodyka navchannia osnovam topohrafiї studentiv zakladiv vyshchoї osvity [Methodology of teaching the basics of topography to students of higher education institutions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T. H. Shevchenka*. Tom 176. № 20 (2023). S. 170-175 [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ЗАРУБІНА Антоніна Володимирівна – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: топографія, картографія, основи техніки туризму, спортивне орієнтування.

СІЛЬЧЕНКО Юлія Юрїївна – кандидат географічних наук, доцент кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: топографія, картографія, методика навчання географії, суспільна географія

ЩЕРБАТЮК Наталія Іванівна - старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

Наукові інтереси: фізкультура і спорт, спортивне орієнтування, топографія

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ZARUBINA Antonina Volodymyrivna – Candidate of Geographical Sciences (Ph.D.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Natural Sciences and Methods of their Teaching of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: topography, cartography, basics of tourism techniques, sports orientation.

SILCHENKO Yulia Yuriivna – Candidate of Geographical Sciences (Ph.D.), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Natural Sciences and Methods of their Teaching of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: topography, cartography, teaching methods of geography, social geography.

SHCHERBATIUK Nataliia Ivanivna - Senior Lecturer, Department of Theory and Methodology of Physical Education, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

Scientific interests: physical education and sports, sports orientation, topography.

Стаття надійшла до редакції 25.04.2024 р.

УДК 378.017:[81:316.77]:004(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-165-170

ІВАННІКОВА Ольга Миколаївна –

здобувач освіти ступеня доктора філософії

Комунального закладу вищої освіти

«Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9944-9240>

e-mail: slavinskaolga96@gmail.com

ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ У СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті здійснено аналіз процесу формування мовно-комунікативних умінь у студентів засобами цифрових технологій, розкрито його сутнісні характеристики. Встановлено, що педагогічно доцільне використання цифрових технологій створює умови для розбудови структури мовно-комунікативної діяльності, яка призводить людей до необхідності спілкуватися. Визначено головний пріоритетний напрям інформатизації освіти – впровадження цифрових технологій, що функціонують в мережі Інтернет. Доведено, що за впровадження цифрових технологій у освітній процес можливий якісно новий рівень організації мовно-комунікативної діяльності майбутніх фахівців а, отже, формування мовно-комунікативних умінь. Визначено основоположні поняття щодо проблеми нашого дослідження, такі як: комунікація, спілкування, педагогічна комунікація, педагогічне спілкування, комунікативна компетентність, комунікативність, мовно-комунікативні вміння.

Ключові слова: формування, педагогічна комунікація, педагогічне спілкування, комунікативна компетентність, комунікативність, мовно-комунікативні вміння, студенти, засоби, цифрові технології.

IVANNIKOVA Olga Mykolayivna –

Odessa Regional Academy of In-Service Education, Odessa, Ukraine;
Municipal Institution "Balta Pedagogical Vocational College"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9944-9240>

e-mail: slavinskaolga96@gmail.com

FORMATION OF LANGUAGE AND COMMUNICATION SKILLS IN STUDENTS USING DIGITAL TECHNOLOGIES

The article analyzes the process of forming students' language and communication skills using digital technologies, and reveals its essential characteristics. It has been established that the pedagogically appropriate use of digital technologies creates conditions for building the structure of language and communication activities, which leads people to the need to communicate. The main priority direction of informatization of education has been determined - the introduction of digital technologies operating on the Internet, such as: e-mail, electronic publications (magazines, handbooks, textbooks, dictionaries), electronic libraries, electronic bulletin boards, online chats, teleconferences, and as well as educational systems based on multimedia that function outside the Internet network. It has been proven that with the introduction of digital technologies into the educational process, a qualitatively new level of organization of language and communication activities of future specialists is possible, and, therefore, the formation of language and communication skills. Basic concepts related to the problem of our research are defined, such as: communication, pedagogical communication, competence, communicativeness, language and communication skills. The problems of language as an environment and a means of communication that satisfy the communicative needs of a person are revealed. The cultural-linguistic personality in the unity of linguistic and communicative spheres of activity aimed at forming an information stock about the country's cultural background and modeling linguistic/non-linguistic behavior is considered. It was established that the Internet is a generator of new forms of linguistic and communicative activity of applicants.

Key words: formation, pedagogical communication, communicative competence, communicativeness, linguistic and communicative skills, students, tools, digital technologies.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Проблема інформатизації у суспільстві визначається необхідністю формування та оперативної переробки великих обсягів інформації у різних галузях людської діяльності, пов'язаних з виробництвом та споживанням, з розвитком особистості тощо. Актуальною вона є у сфері вищої освіти. Саме інформатизація освіти зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект за умови, що створювані та впроваджені інформаційні технології стануть не стороннім елементом у системі освіти, а будуть природно інтегровані в ній. Інформаційні технології можуть бути названі цифровими, якщо вони: задовольняють вимогам освітніх технологій; вносять нове у педагогічну практику; використовують Інтернет-ресурси.

Використання цифрових технологій зміщує акценти з метою навчання, спонукає змінювати обсяг і склад матеріалу, що підлягає вивченню, орієнтує на формування повноцінного теоретичного мислення, на розвиток засобів комунікації здобувачів, обмін результатами інформаційної роботи.

Виходячи з цього, а також з усвідомлення мети освіти як становлення особистості в діяльності, ми дійшли висновку про те, що впровадження

цифрових технологій у освітній процес забезпечить створення інформаційно-розвивального середовища для більш ефективного розвитку основного напрямку навчальної діяльності – мовно-комунікативного, що сприятиме вирішенню проблеми формування професійно-педагогічних умінь студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні вчені приділяють досить серйозну увагу проблемі формування професійно-педагогічних, зокрема мовно-комунікативних умінь (Н. Ашиток [1], А. Струк [6], Н. Теличко [7], Н. Юрченко [8] та ін.). Науковці розглядають проблему формування професійно-педагогічних умінь майбутніх вчителів в умовах інформатизації освіти по-новому. По-перше, у контексті переходу до безперервної освіти молоді. Саме в процесі безперервної освіти з'являється потреба у розширенні та поглибленні знань, формуванні професійних умінь та закріпленні навичок. По-друге, з урахуванням нових технічних досягнень у галузі інформаційних технологій.

Аналіз сучасних педагогічних досліджень та практика вітчизняної освіти свідчать про зростаючий інтерес до проблем навчання з використанням засобів цифрових технологій, а також до проблем підготовки студентів до

використання цифрових технологій у освітньому процесі та у майбутній професійній діяльності (Л. Коваль [4], Н. Лупак [5] та ін.). Дослідники значну увагу приділяють проблемі підготовки фахівців до різних видів спілкування. Так, ними досліджено окремі аспекти професійного спілкування; розробляються питання формування комунікативної готовності та компетентності майбутнього фахівця; розкриваються проблеми формування культури спілкування майбутнього вчителя.

Безперечно, всі вищезазначені дослідження сприяють накопиченню та систематизації знань з досліджуваної проблеми, проте питання дидактичних можливостей цифрових технологій у навчальному процесі для формування мовно-комунікативних умінь студентів ще мало вивчені.

Мета: здійснити аналіз процесу формування мовно-комунікативних умінь у студентів засобами цифрових технологій, розкрити його сутнісні характеристики.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Для мети нашого дослідження принциповим є те, що з погляду сучасних підходів до проблеми інформатизації освіти педагогічно доцільне використання цифрових технологій насамперед створює умови для розбудови структури мовно-комунікативної діяльності. Проблема взаємозв'язку людського спілкування та техніки не є новою, проте, в наш час вона набуває найбільш актуального сенсу у зв'язку із створенням та впровадженням у всі сфери людської діяльності, у тому числі й освіти, цифрових технологій. Головним пріоритетним напрямом інформатизації освіти є впровадження цифрових технологій, що функціонують в мережі Інтернет, таких як: електронна пошта, електронні видання (журнали, довідники, підручники, словники), електронні бібліотеки, електронна дошка оголошень, он-лайн чати, телеконференції, а також навчальні системи на основі мультимедіа, що функціонують поза мережею Інтернет.

На наш погляд, саме в умовах інформатизації освіти та впровадження цифрових технологій у освітній процес можливий якісно новий рівень організації мовно-комунікативної діяльності майбутніх фахівців а, отже, формування мовно-комунікативних умінь. Ця проблема порушується в роботі А. Струк [6].

У зв'язку з тим, що поняття цифрових технологій є одним із ключових понять для нашого дослідження, необхідно уточнити його сутність та зміст.

Визначення інформаційної технології як сукупності процесів збору, передачі, переробки, зберігання та доведення до користувачів інформації, що реалізуються на сучасних засобах, використовується в роботах Л. Коваль [4], Н. Лупак [5] та ін.

Науковець Н. Лупак розуміє під цифровими технологіями сукупність впроваджуваних у системи організаційного управління нових засобів і методів обробки даних [5, с. 121].

Визначення, дане А. Струк збігається з нашим розумінням цифрових технологій як нових методик

та технологій освітнього процесу з використанням електронних засобів навчання та насамперед комп'ютерів та засобів комунікації. Їх автор поділяє на два основні види: рецептивні інформаційні технології (від слова «рецепція», «прийняття», «прийом»), які розраховані тільки на сприйняття та засвоєння знань здобувачами; інтерактивні інформаційні технології (від англійського слова «взаємодія») у яких відбувається взаємодія здобувача та навчальної системи у формі діалогу людини та машини [6, с. 52].

На основі проведеного аналізу основних понять та визначень приходимо до висновку про те, що цифрові технології є нововведенням, інновацією, що докорінно змінює багато аспектів освітнього процесу, організацію роботи закладів освіти. За своїм типом це нововведення є соціальним. На відміну від матеріально-технічних, соціальні нововведення піддаються плануванню та прогнозуванню досить важко. Його параметри та результати недостатньо зрозумілі та відсутні чіткі критерії визначення досягнуто результату.

При впровадженні цифрових технологій у процес навчання необхідно враховувати низку факторів. Насамперед, цифрові технології виступають у двох аспектах: як технічне нововведення, і як соціокультурне явище. Внаслідок його впровадження відбуваються серйозні зміни в управлінні системою освіти, організації освітнього середовища, типі мислення та ціннісних орієнтаціях людей.

Розглянемо цифрові технології, що функціонують у мережі Інтернет та засновані на цифрових формах подання, обробки, передачі та відтворення інформації. Перша з цих технологій – електронна пошта. Електронна пошта була розроблена і довго використовувалася майже виключно для надсилання текстових повідомлень. Сьогодні обмін графічними матеріалами в мережі Інтернет перетворюється на норму.

Це одна «мережева комунікаційна технологія» – телеконференції. Мережа Інтернет – єдине середовище, де можливе їх проведення. Їхня перевага – можливість комунікації «кожен з усіма» в рамках обраної галузі інтересів, що дозволяє абонентам мережі підтримувати взаємодію в реальному масштабі часу, що забезпечує високу інтерактивність.

Поняття «комунікація» у наші дні зустрічається у двох значеннях: 1) шлях сполучення; 2) повідомлення, спілкування, і застосовується це поняття в різних галузях людської діяльності, в будь-яких поєднаннях, де є процес циркуляції інформації [2, с. 62].

Нами комунікація сприймається як поняття, близьке до спілкування, як зв'язок, у процесі якого відбувається обмін інформацією за допомогою вербальних та невербальних засобів як соціальна взаємодія. Проте, поняття «комунікація» невичерпне, оскільки нескінченні види та функції інформації, шляхи та способи її циркуляції.

Наприклад, Т. Білявська досліджує проблему соціальної комунікації, як однієї з атрибутивних ознак сучасного етапу розвитку суспільства [3, с. 45]. Н. Теличко називає такі види комунікації:

формальна та неформальна, усна та письмова, міжособистісна та безособова, безпосередня та опосередкована, планована та спонтанна. Крім того, автор також називає соціальну, економічну та наукову комунікацію [7, с. 195].

Найскладнішим і найвищим порядком комунікації є спілкування людей. Традиційним визначенням спілкування вважається розгляд як процесу передачі, впливу інших людей з допомогою цієї інформації.

Внаслідок того, що поняття «комунікація» та «спілкування» близькі за змістом, то термін «комунікація» до початку ХХ століття не вживався в науковій літературі, і йшлося лише про провідну частину комунікації – про спілкування.

Ми дотримуємося погляду у тому, що комунікація – поняття широке і включає спілкування людей, є таким соціальним процесом, в якому відбувається обмін діяльністю, досвідом, способами діяльності, втіленими у матеріальну та духовну культуру.

Визначаючи спілкування як «взаємодію людей, змістом якої є взаємне пізнання та обмін інформацією з допомогою різних відносин, сприятливих процесу спільної діяльності», Н. Ашиток виділяє у ньому чотири характеристики: 1) зв'язок; 2) взаємодію; 3) пізнання; 4) взаємини. Відповідно визначаються підходи до вивчення спілкування: комунікативний, інформаційний, гностичний, регуляторний [1, с. 12].

Останнім часом найбільш розробленим та поширеним є підхід, запропонований Н. Лупак згідно з яким спілкування розглядається з трьох напрямів: комунікативному, інтерактивному, перцептивному [5, с. 86].

Аналіз найбільш розроблених у науковій літературі підходів до проблеми спілкування дозволив вичленувати найбільш специфічні характеристики і на цій основі, відповідно до цілей та завдань нашого дослідження, сформулювати авторське визначення спілкування, яке зводиться до такого: спілкування – це вид комунікативної діяльності, інформаційний процес взаємодії, взаємовпливу та взаєморозуміння тих, хто спілкується, спосіб буття людини у взаємозв'язках з іншими людьми. Педагогічне спілкування передбачає реалізацію таких функцій педагогічної комунікації: генерацію, передачу, прийом, переробку інформації.

Численні спостереження за роботою викладачів, соціальних педагогів, відвідування лекцій, практичних занять у різних закладах освіти переконують, що в комунікації криються багато резервів оптимізації освітнього процесу. Це наштовхнуло нас на виявлення сутності педагогічної комунікації.

Під педагогічною комунікацією розуміємо організацію освітньої діяльності з урахуванням прийому, засвоєння, використання та передачі інформації з різноманітних джерел. Шлях до успіху в педагогічній комунікації лежить у консолідації педагогічної теорії, методики та технології, в інтеграції комунікативної діяльності учасників освітнього процесу, а також в інтенсивному впровадженні в педагогічний процес цифрових

технологій, що активізують та вдосконалюють мовно-комунікативну діяльність майбутніх фахівців.

Мова, спілкування, будучи духовною цінністю, має прямий вихід на обмін інформацією, розвиток особистості проявляється у науці, мистецтві, культурі. Таким чином, існує органічний зв'язок між істинним знанням, мовно-комунікативною діяльністю та процесом спілкування.

Мета нашого дослідження звертає нас до проблеми мови як середовища та засобу спілкування, що задовольняє комунікативні потреби людини. Розуміння ролі мови на етапі розвитку суспільства вимагає вирішення низки наукових проблем, пов'язаних з вивченням комунікації та інтегрування цифрових технологій у теорію і практику викладання мови, що обумовлено цілою низкою факторів. По-перше, розширення та поглиблення контактів у різних сферах економічного, суспільно-політичного, соціального та культурного життя на міжособистісному та індивідуально-груповому рівнях. По-друге, інтенсивний розвиток процесів комунікації спрямований на свідоме і цілеспрямоване регулювання культурно-мовних контактів. По-третє, вихід у комунікацію потребує теоретичного, методичного та практичного переосмислення шляхів взаємодії, в яких було б закладено здатність до нових форм та методів комунікації в умовах впровадження телекомунікаційних технологій [8, с. 237].

Особистість, яка має мовний і культурний статус, може розглядатися як культурно-мовна особистість. Н. Теличко дає таке визначення культурно-мовної особистості: це інтегративна і цілісна якість суб'єкта, що володіє певним етно- та соціокультурним статусом, мовним та культурним інформаційним запасом, представленим у вигляді тезаурусів, та здатністю його адекватного застосування, яке свідчить про рівні володіння мовою та культурою.

Таким чином, культурно-мовна особистість розглядається в єдності мовної та комунікативної сфер діяльності, спрямованої на формування інформаційного запасу про культурний фон країни та моделювання мовної/немовної поведінки.

Очевидно, що є різні рівні володіння мовою. Н. Теличко виділяє такі рівні: комунікативно-адекватний, професійно-адекватний, художньо-адекватний. Комунікативно-адекватний рівень означає достатній ступінь володіння мовою в основних видах мовної діяльності для встановлення та підтримки контактів. Професійно-адекватний рівень передбачає володіння мовою в основних видах мовної діяльності для обміну інформацією, досвідом професійної діяльності, спрямованої на встановлення контактів та досягнення порозуміння в усній чи письмовій формі. Художньо-адекватний рівень володіння мовою означає його застосування для реконструкції та інтерпретації тексту, що представляє модель мовної культури, а також створення власних художніх текстів. Це найвищий рівень володіння мовою. [7, с. 19].

Формування цілісної культурно-мовної особи дозволяє виділяти особистісно-розвивальні цілі як основні, яким підпорядковані комунікативні, культурно-прагматичні, ціннісно-орієнтаційні та професійно-педагогічні. Комунікативні цілі: володіння мовою на комунікативно-адекватному рівні у різних видах мовної діяльності; культурно-прагматичні: засвоєння певного культурно-прагматичного мінімуму та формування стилістичної культури спілкування для об'єктивно-адекватного контакту; ціннісно-орієнтовані: розвиток гуманітарного потенціалу розвитку особистості; вироблення аксіологічної орієнтації особистості, готової до спілкування; засвоєння культурних цінностей; професійно-педагогічні: вчитель-модератор (транслятор) мовних/культурних знань.

Основним завданням мовної освіти є формування та розвиток особистості в мовно-комунікативній діяльності. Інтернет-мережа у цій постановці питання – генератор нових форм мовно-комунікативної активності здобувачів.

Очевидно, що вивчення мови має комунікативно-мовленнєву спрямованість. Під комунікативно-мовленнєвою спрямованістю навчання розуміється уподібнення процесу навчання процесу реальної комунікації. При використанні Інтернет-ресурсів вербальну комунікативну діяльність слід розглядати у трьох аспектах. По-перше, як вільне спілкування здобувачів в реальному часі у вигляді використання електронної пошти та інформаційних мереж, як автентичний діалог у письмовій формі між партнерами з комунікації, у якому Інтернет виконує роль інструментального засобу комунікації. По-друге, як інтерактивна діалогова взаємодія здобувача з комп'ютером, у якому переслідується реальна мета комунікації (запит та отримання інформації), як людино-машинний діалог, у якому комп'ютер виступає у ролі партнера з комунікації. По-третє, як спілкування у процесі роботи з цифровими навчальними програмами, які виступають у ролі стимулу комунікації і засоби відтворення умов ситуації спілкування.

Таким чином, комунікативність при цифровій формі навчання має різні форми реалізації за рахунок використання комп'ютера як партнера з комунікації у процесі людино-машинної взаємодії, засобів стимулювання вербального спілкування здобувачів та інструменту організації комунікативної взаємодії користувачів.

Комунікативність при цифровій формі навчання означає формування в здобувачів комунікативної компетентності. Ми розглядаємо комунікативну компетентність як сукупність комунікативних знань, умінь та навичок, що забезпечує ефективне перебіг комунікативного процесу. Комунікативна компетентність передбачає володіння комунікативними вміннями, які становлять інтерес з метою нашого дослідження.

Мовно-комунікативні вміння розглядаємо як комплекс мовно-комунікативних дій, заснованих на теоретичній, методичній та практичній підготовленості особистості, що дозволяють їй творчо здійснювати мовно-комунікативну

діяльність в соціокультурному середовищі, входить в ситуацію спілкування та встановлювати контакти та цілеспрямовані взаємини.

Виходячи з особливостей мовно-комунікативної діяльності студентів та викладачів в умовах використання цифрових технологій, а також із прийнятого в науковій літературі розуміння спілкування як комунікативного процесу, ми визначили структуру мовно-комунікативних умінь, виділивши такі види:

- мотиваційно-евристичні: формування особистісно-значущих мотивів, пізнавальної активності в умовах інформаційно-розвивального середовища;

- власне-комунікативні (гностичні, експресивні, інтерактивні): організація всіх видів комунікативної діяльності в мережі Інтернет;

- власне-пізнавальні (пошукові, проєктно-дослідницькі): організація всіх видів діяльності в мережі Інтернет;

- спеціальні організаційно-технологічні: технічна та методична організація комунікативної діяльності у мережі Інтернет.

Підсумовуючи аналіз стану проблеми комунікативної спрямованості процесу навчання в умовах інформатизації освіти, ми підтверджуємо актуальність дослідження щодо формування мовно-комунікативних умінь у студентів засобами цифрових технологій, яка пояснюється, насамперед, соціальним замовленням суспільства, а також теоретико-методичною нерозробленістю даної проблеми. Усі розглянуті нами наукові ідеї та концепції сучасних вітчизняних вчених з досліджуваного питання, безумовно, надають позитивний вплив на педагогічну теорію та практику, а також на характер та спрямованість нашого дослідження.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, здійснено аналіз процесу формування мовно-комунікативних умінь у студентів засобами цифрових технологій, розкрито його сутнісні характеристики. Встановлено, що педагогічно доцільне використання цифрових технологій створює умови для розбудови структури мовно-комунікативної діяльності, яка призводить людей до необхідності спілкуватися. Визначено головний пріоритетний напрям інформатизації освіти – впровадження цифрових технологій, що функціонують в мережі Інтернет. Доведено, що за впровадження цифрових технологій у освітній процес можливий якісно новий рівень організації мовно-комунікативної діяльності майбутніх фахівців а, отже, формування мовно-комунікативних умінь. Визначено основоположні поняття щодо проблеми нашого дослідження, такі як: комунікація, спілкування, педагогічна комунікація, педагогічне спілкування, комунікативна компетентність, комунікативність, мовно-комунікативні вміння.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у обґрунтуванні педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню мовно-комунікативних умінь здобувачів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ашиток Н. Комунікативна компетентність педагога: структура, етапи формування. *Молодь і ринок*, 2015. № 6 (125). С. 10–13.

2. Байдюк Л. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в сучасних умовах. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 2022. Вип. 2 (26), С. 59–69.

3. Білявська Т. М. Комунікативна компетентність як важлива складова фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Colloquium-journal*. 2020. № 34. С. 43–47.

4. Коваль Л. В. Технологічні карти у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи. *Початкова школа*, 2005. № 5. С. 37–42.

5. Лупак Н. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх учи тель мистецтва: засади інтермедіальної технології : монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2020. 452 с.

6. Струк А. В. Формування комунікативних мовних умінь майбутніх учителів початкових класів як лінгводидактична проблема. *Інноваційна педагогіка*, 2019. Вип. 12. Т. 2. С. 50–53.

7. Теличко Н. В., Котубей В. Ф. Педагогічна сутність комунікативної культури майбутніх учителів початкових класів у психолого-педагогічних дослідженнях. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*, 2018. Вип. 1 (7). С. 194–197.

8. Юрченко Н. М. Підготовка майбутнього вчителя до формування комунікативних умінь молодших школярів. *Наукові записки НДУ імені М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*, 2014. № 10. С. 235–240.

REFERENCES

1. Ashytok, N. (2015). Komunikatyvna kompetentnist pedahoha: struktura, etapy formuvannia. [Communicative competence of the teacher: structure, stages of formation]. *Molod i rynek*. 6 (125). S. 10–13. [in Ukrainian]

2. Baidiuk, L. (2022). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv pochatkovoї shkoly v suchasnykh umovakh. [Formation of communicative competence of future primary school teachers in modern conditions]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*. 2 (26), S. 59–69. [in Ukrainian]

3. Biliavska, T. M. (2020). Komunikatyvna kompetentnist yak vazhlyva skladova fakhovoi pidhotovky maibutnix uchyteliv pochatkovoї shkoly. [Communicative competence as an important component of professional training of future primary school teachers]. *Colloquium-journal*. 34. S. 43–47. [in Ukrainian]

4. Koval, L. V. (2005). Tekhnolohichni karty u profesiinii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly. [Technological cards in the professional training of the future primary school teacher]. *Pochatkova shkola*. 5. S. 37–42. [in Ukrainian]

5. Lupak, N. M. (2020). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix uchy teliv mystetstva: zasady intermedialnoi tekhnolohii. [Formation of communicative competence of future art teachers: principles of intermedia technology]: monohrafiia. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky. [in Ukrainian]

6. Struk, A. V. (2019). Formuvannia komunikatyvnykh movnykh umin maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv yak lnhvodydaktychna problema. [Formation of communicative language skills of future primary school teachers as a linguistic didactic problem] *Innovatsiina pedahohika*. 12. 2. S. 50–53. [in Ukrainian]

7. Telychko, N. V., Kotubei, V. F. (2018). Pedahohichna sutnist komunikatyvnoi kultury maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv u psykholoho-pedahohichnykh doslidzhenniakh. [Pedagogical essence of communicative culture of future primary school teachers in psychological and pedagogical research]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu. Seriia «Pedahohika ta psykholohiia»*. 1 (7). S. 194–197. [in Ukrainian]

8. Yurchenko, N. M. (2014). Pidhotovka maibutnoho vchytelia do formuvannia komunikatyvnykh umin molodshykh shkoliariv. [Preparation of the future teacher for the formation of communication skills of younger schoolchildren]. *Naukovi zapysky NDU imeni M. Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky*. 10. S. 235–240. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ІВАННИКОВА Ольга Миколаївна, здобувач освіти ступеня доктора філософії Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради» Одеса, Україна
Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

IVANNIKOVA Olga, Odessa Regional Academy of In-SERVICE Education, Odessa, Ukraine; Municipal Institution "Balta Pedagogical Vocational College", Balta, Ukraine
Scientific interests: professional training of future primary school teachers.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2024 р.

УДК 378.147.091.33-027.22:51(045)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-170-176

КАПІТАН Тетяна Анатоліївна –

кандидатка філологічних наук, доцентка,
 доцентка кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання
 Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9999-9293>
 e-mail: tkapitan@ukr.net

МІСЦЕ Ї РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ТА ІНФОРМАТИКИ

Теоретична й практична значущість методики комп'ютерних технологій навчання вищої математики спонукала обрати проблему дослідження, яка полягає в пошуку й реалізації шляхів і засобів організації й впровадження комп'ютерних технологій у процес навчання математики. Стрімкий науково-технічний прогрес, суцільна інформатизація та комп'ютеризація суспільства, виникнення нових технологій виробництва, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій потребують висококваліфікованих фахівців, спроможних швидко адаптуватися до нових умов на виробництві й на світовому ринку праці. Система вищої освіти України зобов'язана готувати таких спеціалістів для науки та народного господарства. У національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст., Державній програмі «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» наголошено на важливості впровадження в освітній процес особистісно